

Ugotovitve in predlogi 5. fokusne razprave županov na temo
Pomen izobraževanja odraslih v moji občini, ACS, 16.9.2015

V razpravi so sodelovali

CIRIL GLOBOČNIK, župan, občina Radovljica in Mateja Rozman Amon, direktorica LU Radovljica; ANA SOMRAK, podžupanja, občina Krško in Nataša Kršak, direktorica LU Krško; Bojan Hajdinjak, direktor LU Cene Štupar, po pooblastilu g. Zorana Jankoviča, mestna občina Ljubljana.

V obdobju november 2014 junij 2015 je Andragoško društvo Slovenije, v sodelovanju z Andragoškim Centrom Slovenije, izpeljalo 6 fokusnih razprav na temo Pomen izobraževanja odraslih v moji občini. Projekt je financiralo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Namen razprav je bil dobiti mnenja županov o tem, kakšen pomen pripisujejo izobraževanju odraslih v svojem okolju, kolikšno podporo namenjajo ali bi želeli nameniti za razvoj področja, predloge za izboljšanje položaja ter primere dobrih in slabih praks. Položaj in razvojne možnosti izobraževanja odraslih v lokalnem okolju sta, zaradi zakonske ureditve, v veliki meri odvisna prav pripravljenosti županov, da na različne načine, tudi finančno, podpirajo raznolike možnosti učenja odraslih kot pomemben vzvod razvoja kakovosti življenja ljudi v lokalnem okolju.

Tema, obravnavana v fokusnih razpravah, je še posebej pomembna zdaj, ko se na državni ravni ponovno odpirajo vprašanja sofinanciranja in organiziranosti javne mreže ljudskih univerz ter poteka tudi prenova Zakona o izobraževanju odraslih.

Občine so v zelo različnih položajih, kar ponazarjamo z njihovo uvrstitvijo po izbranih kazalcih .

Preglednica Doseženo mesto sodelujočih občin med 212 občinami, leto 2016/17

Občina	Osnova za dohodnino	Število prebivalcev	Delež prebivalcev 65+	Delež prebivalcev z višjo šolo ali več	Delež brezposelnih med mladimi	Povprečna neto plača
Krško	77	11	134	97	34	17
Ljubljana	2	1	108	2	75	4
Radovljica	39	22	39	18	169	76

Vir: Ministrstvo za finance, 2016, preračuni Peter Beltram, ACS

Različni položaji občin lahko vplivajo na izobraževalne potrebe in tudi na podporo, ki jo župani namenjajo izobraževanju odraslih. Vendar je razprava pokazala, da ima zmanjševanje sredstev za izvajanje zakonskih obveznosti občin (med te pa izobraževanje odraslih ne sodi z izjemo osnovnošolskega izobraževanja odraslih) tudi različne posledice na položaj izobraževanja odraslih - v nekaterih občinah lahko ohranjanju ali celo povečujejo finančno podporo, v drugih pa to ni mogoče. Se pa praviloma vsi župani trudijo, da bi tudi v kriznem obdobju ohranili obseg dejavnosti izobraževanja odraslih.

Več o projektu Pomen izobraževanja v moji občini na

<http://www.andragoskodrustvo.si/pomen-izobrazevanja-odraslih-v-moji-obcini/>.

Na podlagi zapisov odgovorov na vseh 7 vprašanj¹ smo oblikovali ugotovitve, primere dobrih in slabih praks ter predloge ukrepov za izboljšanje položaja izobraževanja odraslih v lokalni skupnosti. Odgovori na vprašanja predstavljajo poglede in premisleke o položaju in perspektivah IO podžupanje Krškega in župana Tržiča, medtem ko je g. Hajdinjak odgovarjal v skladu s cilji in ukrepi na področju IO, kot so zapisani v Strategiji razvoja vzgoje in izobraževanja MOL do leta 2019.

Za občino Radovljico velja, da ima na vseh področjih, od kulture do izobraževanja, nadstandarde pogoje, kar jim je v ponos.

Krško je srednje velika občina s 26.000 prebivalci, z dobro razvito izobraževalno infrastrukturo (od vrtcev do fakultet), imajo visoko dodana delovna mesta (Krka, Nuklearka, hidrocentrale,...) soočajo pa se s problematiko Romov (okoli 300) in priseljevanja albanskih družin, ki se kaže v povečanju deleža brezposelnih in problemov pri socialnem vključevanju ljudi iz drugih kulturnih in govornih okolij. Velikost občine omogoča županu in članom občinske uprave dobro poznavanje interesov in potreb različnih skupin ljudi na terenu in jih tudi uspešno zadovoljujejo s sofinanciranjem svojih javnih zavodov, ki ponujajo številne programe tudi za odrasle. LU prevzema predvsem izobraževanje in povezovanje starejših občanov.

V Mestni občini Ljubljana so pred petimi leti sprejeli Strategijo vzgoje in izobraževanja do leta 2019, pokriva celotno vertikalno izobraževanja in vključuje tudi izobraževanje odraslih. Pred petimi leti je MOL združila tri javne zavode na področju izobraževanja odrasli v enega osrednjega, t. j. javni zavod Cene Štupar, ki ga vodi g. Bojan Hajdinjak. Cene Štupar je zadolžen za uresničevanje ukrepov na področju izobraževanja odraslih, pri tem sodeluje tudi z Univerzo za tretje življenjsko obdobje Ljubljana. Župan je kot prioriteto določil zaposlovanje, predvsem mladih. V okviru tega se MOL povezuje z Uradom za mladino, javnim zavodom Zavodi mladi zmaji, Družinskim centrom Mala ulica in nevladnimi organizacijami v projektih, ki bi povečali zaposljivost mladih. Sedaj se ustanavlja še druga delovna skupina za delo z begunci.

¹ Vprašanja se nahajajo na 14. strani Poročila Izobraževanje odraslih v moji občini

1. Povzetek mnenj o pomenu in poslanstvu izobraževanja odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala, za povečevanje zaposljivosti in za zviševanje izobrazbene ravni²

Podžupanja iz Krškega je mnenje o pomenu in vlogi izobraževanja odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala oprla na svojo 18-letno prakso delovanja v občinskem svetu in svoje 13-letne izkušnje v vlogi podžupanje. V tem času se vedno bolj pogosto sooča z nepripravljenostjo posameznika in skupin na spreminjanje utečenih praks, z nezadovoljstvom ljudi z vsem, ne glede na njihov položaj in status v družbi, tudi zaradi lastne nemoči, da bi lahko kaj spremenili na boljše; s pasivnostjo in nesamostojnostjo ljudi, ki potrebujejo pomoč drugih. Ljudje so bili v preteklosti bolj optimistični, z večjim žarom so delali v svojih poklicih in sodelovali v različnih dejavnostih v svojem okolju. V občini verjamejo, da je edini vir sprememb lahko samo človek in da lahko s spodbujanjem kulture, izobraževanja, športa v ljudeh prebudijo optimizem in pripravljenost, da se z žarom, strastjo in pogumom lotijo izzivov časa, da je zadovoljstvo ljudi odvisno od tega, ali lahko dosega rezultate in uspehe pri delu, bodisi kot zdravniki bodisi kot pastirji. Veliko dobrega je v preteklosti že bilo, veliko je bilo porušenega, preden je bilo domišljeno in zgrajeno novo. Zato je tako pomembno krepiti socialni in kulturni kapital ljudi. Žal se delež odraslih, vključenih v izobraževanju, zmanjšuje, IO je pač del celote, ki je v krizi. In tu se občina sooči z realnimi omejitvami: tudi če želi ohranjati ali celo več vlagati v izobraževanje odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala, za to nima finančnih možnosti, poleg tega pa je lahko ena od ovir tudi izrazita ekonomska naravnost odločevalcev v občinskem svetu.

Izobraževanje za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala je v MOL opredeljeno kot naloga lokalne skupnosti, tudi zato, ker najbolje pozna izobraževalne potrebe ljudi in okolja; pomena poslanstva IO na tem področju se dobro zavedajo tudi v Trziču, v teh programih dobijo ljudje priložnosti za druženje, kar je še kako pomembno za premagovanje stisk ali osamljenosti ljudi.

2 - izobraževanja odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala je primarno namenjeno posamezniku, razvoju vrednot, opolnomočenju ljudi za preseganje osebnih interesov za skupno dobro, solidarnosti, sprejemanju različnosti, aktivnemu državljanstvu; vse to so dimenzije, katerih učinki se ne morejo meriti z večjo plačo ali dobičkom podjetja, ampak z zadovoljstvom in srečo posameznika ter večjo kakovost življenja v lokalnem okolju (optimizem, solidarnost, povezanost, skupno dobro pred osebnimi koristmi,...)

- izobraževanje za večjo zaposljivost in potrebe trga dela (tim človeški kapital) zajema materialne dimenzije učenja - učinkovitost, merljivost, prilagodljivost posameznika, skupin, institucij delovnemu procesu in večjo dobičkonosnost, merjeno z dobičkom in višino plače)

- izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni načelno pokriva oboje, vendar je zaradi političnih zahtev in zahtev delodajalcev po večji učinkovitosti tega izobraževanja, razvijanje socialnega in kulturnega kapitala potisnjeno na obrobje.

Ugotovitve

1. Vsa tri področja so pomembna, občine pokrivajo predvsem izobraževalne potrebe za razvijane socialnega in kulturnega kapitala, ker dobro poznajo svoje lokalno okolje. Vendar delovanje javnih zavodov, LU, ki izvajajo tovrstne izobraževalne dejavnosti, ni sistemsko urejeno.
2. V nasprotju s financiranjem izobraževanja mladih v javnih šolah, je financiranje LU povsem neurejeno, prepuščeno dobri volji županov, čeprav je tudi to področje sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja.

Predlog:

1. *Župani predlagajo, da država vpelje sistemsko financiranje javnih zavodov na področju IO, da bodo lahko občine izobraževanje za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala svojih občanov tudi stabilno razvijale.*

Pogledi na prispevek IO k večji zaposljivosti so podobni v vseh treh občinah: zaposleni ustvarjajo materialne pogoje za družbeni javni sektor (tim družbene dejavnosti). Občine same nimajo niti pristojnosti niti družbene moči, da bi odpirale ali obljubljale nova delovna mesta, niti da bi ustavile zapiranje delovnih mest. To, kar lahko storijo, to tudi počnejo: skrbijo za zmanjševanje socialnih stisk, v okviru možnosti razvijajo okolje, privlačno za potencialne investitorje in razvijanje novih delovnih mest. Pri tem pa se soočajo z omejitvami, ki so posledica nacionalnih politik izobraževanja (standardi v vrtcih in šolah) in urejanja trga dela (zaposlovanje v javnih družbenih zavodih, javna dela).

Ugotovitve

3. Zaposlovanje v javnem sektorju, ki ga še vedno omejuje tim ZUJF, bi bilo lahko model, kako in kaj zaposlovati. Če bi podjetja in zavodi v javnem sektorju lahko zaposlovali, bi mladi pridobili prve izkušnje, istočasno pa tudi razvijali mehka znanja za večjo samoiniciativnost in konkurenčnost na trgu dela.
4. Državna politika na področju urejanja trga dela premalo ali pa neprimerno izvaja ukrep javna dela. Država omejuje zaposlovanje preko javnih del v javnih zavodih, čeprav obstajajo potrebe; občine so pripravljene vlagati več denarja za zaposlovanje preko javnih del, če bi združili sredstva države in sredstva občine, bi dosegli dvoje: denar ne bi bil porabljen za »čakanje« brezposelnega na domu, ampak za plačo tega človeka in brezposelnost bi se znižala. Občina Radovljica npr. financira 20 oseb preko javnih del, ob finančni participaciji države pa bi jih lahko 100. In to bi bil pozitiven učinek.
5. V izobraževalnem sistemu (vrtci, šole) veljajo bogati standardi, kar ni dobro in to iz dveh vidikov: zagotavljanja finančnih virov in z vidika vzgoje otrok in mladine v samostojne in za svoje ravnanje odgovorne državljane.
6. V trenutnih gospodarskih razmerah dajejo župani prednost izobraževanju za

povečevanje zaposljivosti, vendar le tedaj, ko izobraževanje dejansko vodi do zaposlitve (izobraževanje za poklice, po katerih je povpraševanje na trgu dela): sredstva za tovrstno izobraževanje pa mora zagotoviti država.

Predlogi

- 2. V izobraževalnem sistemu in v družbenih dejavnostih ima Slovenije bogate normative. Zato ADS na podlagi fokusne razprave predlaga, da ministrstvo normative v izobraževalnem sistemu zniža in tako doseže dva pomembna cilja – sprosti sredstva za vlaganje v razvoj okolja za večjo zaposljivost, kar vključuje tudi izobraževanje odraslih za zaposlitve, v vzgojno izobraževalnih procesih pa pri otrocih in mladini omogoči razvijanje samostojnosti za uspešno soočanje s spremenjenimi izzivi v šolah in kasneje v življenju (podobno stališče tudi županja občine Črnomelj). Sedanji normativi so naravnani tako, da »vodimo otroka od vrat do vrat, prinašamo na mizo, kar potrebuje«. To vodi v nesamostojnost pri vsakdanjih opravilih (»iz otrok delamo invalide«).*

2. Povzetek mnenj o odgovornosti občine, delodajalcev in države

Ob vprašanju, kje vidijo svojo vlogo in kdo je prvenstveno odgovoren za izobraževanje odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala, kdo za izobraževanje za večjo zaposljivost in kdo za izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni, so župani opozorili na problem zakonodaje.

Zakonodaja je postavljena tako, da župani oz. občine ne morejo učinkovito ukrepati, niti prevzemati odgovornosti zaradi postopkovnih razlogov ali pa zato, ker nimajo pristojnosti za ukrepanje, čeprav imajo interes, voljo in tudi sredstva, da bi ukrepe izpeljali. Zakonodaja je pogosto neživljenjska, pišejo jo pravniki brez vsakega praktičnega vedenja o posameznem področju, s ciljem, da lahko »problem formalno odkljukajo«, ne pa, da bi ga dejansko uredili. Zakonodajo nenehno spreminjajo, ne da bi se pri tem naslonili na dobre rešitve v preteklosti in ne da bi se pravočasno posvetovali s tistimi, ki morajo predpise uresničevati v praksi (Krško, Radovljica, MOL).

Odgovornost za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala v izobraževanju odraslih je res v interesu občin, kar izkazujejo tudi z vlaganjem v dejavnost LU in NVO, vendar je tovrstno izobraževanje prav tako odgovornost resornega ministrstva: šole na vseh ravneh bi morale, poleg staršev, prispevati k razvijanju vrednot (odgovornost, odkritost ...) in ne samo za pridobivanje faktografskega znanja in števila točk. Odgovornost za razvijanje tovrstnega izobraževanja je zato predvsem v Ministrstvu za izobraževanje – in to v sistemu izobraževanja mladine (nacionalni kurikuli; dejavnosti šol za razvijanje

odgovornosti mladih, vloga, pristojnosti in položaj učiteljev) in na področju sistema izobraževanja odraslih (postavitev javne mreže LU, podpora NVO na področju IO). Izkušnje izobraževalcev, ki izvajajo programe formalnega in neformalnega izobraževanja za mladino in odrasle, kažejo na veliko pomanjkanje odgovornosti mladih do obveznosti v izobraževanju. K temu prispeva sam izobraževalni sistem: učitelje je postavil v položaj nemoči v odnosu do učencev, staršev in njihovih odvetnikov; mladih, ki ne izpolnjujejo osebne odgovornosti do študijskih obveznosti pa ne sankcionira, ampak jim dopušča neodgovorno ravnanje vse do 26. leta.

Vloga delodajalca je po mnenju županov povsem jasna. Uspešni delodajalci jo tudi uresničujejo – skrbijo za izobraževanje in usposabljanje svojih zaposlenih in na trgu dela izbirajo najboljše. Pri tem pa se morajo prav tako sami zaposleni zavedati svojih delovnih obveznosti, kamor sodi tudi učenje za kakovostno delo, ne pa tudi opravljanje povsem osebnih aktivnosti (MOL).

Župani se zavedajo, da odgovornosti za znanje in usposobljenosti za opravljanje konkretnega dela ni mogoče naprtiti šolam, to je domena podjetij. Pri izobraževanju za pridobitev poklicne izobrazbe na katerikoli ravni pa je pomembno sodelovanje šol, podjetij in države in to v vseh fazah – od sprejemanja in uvajanja zakonodaje na področju poklicnega izobraževanja, ugotavljanja in načrtovanja izobraževalnih potreb, do sprejemanja in izvajanja izobraževalnih programov.

Zmanjševanje zaposlovanja v javnem sektorju je po mnenju županov neizogibno, saj bi prihranki iz tega naslova omogočili več vlaganja v izobraževanje in usposabljanje za nova delovna mesta v «produktivnih» sektorjih. Država mora sprejeti strategijo zaposlovanje v javnem sektorju, ki bo določila maksimalni obseg zaposlitev, le tako bi lahko vse občine in vsi sektorji prevzeli tudi odgovornost za uresničevanje ciljev (Radovljica, Krško). Brez nacionalne strategije pa bodo nekatere občine zmanjševale, druge pa povečevale zaposlovanje v javnem sektorju.

Formalno izobraževanje je v pristojnosti države. Formalna izobrazba načelno prinaša ljudem prednosti v vsakdanjem življenju in tudi pri zaposlovanju, ne predstavlja pa več garancije za zaposlitev niti za ohranitev zaposlitve. Delodajalci iščejo ljudi z znanjem, ljudi, ki so pripravljeni in zmožni hitro pridobivati nova znanja, prevzemati nove delovne obveznosti. Župani so tudi opozorili, da bi morali imeti programi poklicnega izobraževanja več praktičnega usposabljanja in biti bolj povezani z usposabljanjem v podjetjih.

Ugotovitve

7. Zakonodaja, ki ureja poklicno in splošno neformalno izobraževanje je pogosto neživljenjska, pišejo jo pravniki brez vsakega praktičnega vedenja o posameznem področju, s ciljem, da lahko »problem formalno odključajo«, na pa da bi ga dejansko uredili. Zakonodajo nenehno spreminjajo, ne da bi se pri tem naslonili na dobre rešitve v preteklosti) in ne da bi se pravočasno posvetovali s tistimi, ki morajo predpise uresničevati v praksi (Krško, Radovljica, MOL)

1. Primer slabe prakse. Pri sprejemanju in uvajanju zakonov o poklicnem izobraževanju in nacionalnih poklicnih kvalifikacijah zakonodajalci niso informirali delodajalcev, niso vključili spodbud za delodajalce pri uvajanju vajeništva in pri uvajanju NPK. Ministrstvo razvija nov model vajeništva in to po isti poti kot v preteklosti, s pripravo hiti, po zgledu Nemčije, in če ne bodo vključili stimulacij za delodajalce, se lahko izkušnja z vajeniškim sistemom iz preteklosti ponovi. Tudi NPK niso zaživele, podjetja iščejo kadre s končano šolsko izobrazbo in ne z NPK (npr ekonomski tehnik) (MOL) .

Predlog

3. *ADS predlaga resornim ministrstvom, da pravočasno pritegnejo v pripravo novega sistema vajeništva delodajalce in izvajalce programov ter vključijo v sistem tudi spodbude za delodajalce (MOL, Radovljica).*
4. *ADS predlaga resornim ministrstvom analizo kakovost in uresničljivosti in možnosti nadzora nad izvajanjem številnih podzakonskih aktov na področju izobraževanja, ki otežujejo ali celo onemogočajo kakovostno delo izobraževalnih organizacij, učiteljev in mentorjev v izobraževanju odraslih in mladine ter predlagajo ukrepe za večjo preglednost, avtonomijo izvajalcev in učiteljev ter osebno odgovornost posameznikov v procesih priprave in izvajanja predpisov.*

3. Vprašanje Katere kratkoročne in dolgoročne cilje razvoja IO v občini ste ali bi želeli postaviti

Kratkoročni cilji

V Ljubljani so določeni v mestnem letnem načrtu IO, ki operacionalizira strateške cilje, ukrepe in rešitve določene v Strategiji razvoja vzgoje in izobraževanja v MOL za obdobje 2009-2019. Za uresničevanje letnega načrta je zadolžena LU Cene Štupar, ki vključuje tudi Univerzo za tretje življenjsko obdobje; nevladne organizacije, izvajalke letnega načrta, pa pridobivajo sredstva na javnem razpisu.

V Radovljici je prioriteten cilj pripraviti Vlado, da čimprej sistemsko uredi financiranja LU. Le ta mora urediti financiranje javne mreže ljudskih univerz in določiti pogoje tudi za druge izobraževalne organizacije, ki s svojimi programi nagovarjajo iste ciljne skupine To je tudi eno od najpomembnejših priporočil iz vseh fokusnih razprav. Sicer pa so cilji

izobraževanja odraslih določeni v programu dela LUR: zadovoljevanje izobraževalnih potreb vseh ciljnih skupin: za starejše v Univerzi za tretje življenjsko obdobje, za mlade osipnike, za mlade brezposelne, za brezposelne na splošno, za vse tim. ranljive ciljne skupine odraslih. Občina programe, s katerimi LUR uresničuje cilje, tudi vseskozi podpira in omogoča razvoj novosti in sodelovanje z drugim organizacijami in občinami.

Krško si prizadeva ohraniti LU, zato je sprejela program LU Krško 2015 kot letni program IO. Če na državni ravni ne bo hitro urejen sistem financiranja javne mreže, obstaja nevarnost, da LU ne bo preživela. Finančnemu problemu se pridružuje tudi moralni problem: LU Krško ne bo uspešna na javnem razpisu ministrstva, če se prijavi organizacija, ki je za 2 € cenejša, pri tem pa ima sedež v drugi občini in regiji. Za občinsko oblast in gospodarstvo je to sporočilo, da lastne LU ne potrebujejo, ker imajo cenejše izvajalce iz drugih občin.

Dolgoročni cilji

MOL določa tri dolgoročne cilje v Strategiji razvoja vzgoje in izobraževanja v MOL za obdobje 2009-2019: razvijanje IO kot dejavnost posebnega javnega interesa, ureditev stabilnega sistema in vzpostavitve javne mreže za izvajanje dejavnosti splošnega izobraževanja odraslih; sistemsko spodbujanje možnosti za vključevanje socialno ogroženih skupin prebivalstva v programe za povečane zaposljivosti; spodbujanje medgeneracijskega in medkulturnega sodelovanja ter skupno učenje mladih in odraslih na vseh ravneh.

V Radovljici bodo še naprej spodbujali razvoj programov v LUR ob tem pa računajo, da bo tudi država prispevala svoj finančni vložek za povečanje dodane vrednosti izobraževanja odraslih.

V Krškem so dolgoročne usmeritve povsem odvisne od učinkovitosti urejanja javne mreže LU na državni ravni; če to ne bo rešeno v kratkem času, v občini ne bo mogoče dolgoročno načrtovanje razvoja IO.

4. Vprašanje Katere organizacije so ali bi lahko, po vašem mnenju, največ prispevale k uresničevanju ciljev IO (ocenite od 1-4): a) LU; b) šole: javne zasebne, c) razvojne agencije: javne, zasebne, d) NVO (U3ŽO; društva – kultura, okolje, zdravje, ...) e) drugo, kaj

V Ljubljani so vloge razdeljene. Osrednjo vlogo pri izobraževanju odraslih ima Cene Štupar, ki se je zavezal, da financira Univerzo za tretje življenjsko obdobje v skladu z proračunsko postavko MOL. Univerza za tretje življenjsko obdobje naredi veliko s svojo bogato ponudbo izobraževanj za odrasle, za starejše in upokojece. Tudi nevladne organizacije so v Ljubljani zelo pomembne, posamezna področja pokrivajo zelo dobro (droge) in jim mestna občina namenja posebna sredstva preko javnih razpisov.

V Radovljici je na področju izobraževanja odraslih najboljša LUR, tudi z vidika medgeneracijskega sodelovanja.

2. Primer dobre prakse: LU Radovljica je najbolj uspešni javni zavod v Radovljici pri pridobivanju projektov na državnih in evropskih razpisih. Projekt »FERFL« je izpeljala v sodelovanju z LU Tržič. Glej primer dobre prakse v 6. fokusni skupini in <http://www.mojaobcina.si/radovljica/dogodki/ferfl---natecaj-za-vroce-ideje-za-druzbeno-odgovorno-podjetnistvo.html>)

Odsotnost systemskega financiranja LU in posledice najboljše ilustrira nesprejemljiv odnos države do programa PUM (javno veljavni program Projektno učenje mladih, prejemnik evropske nagrade)

3. Primer slabe prakse. LU Radovljica izvaja program PUM že petnajst let. Ves čas je potrebno nekaj izumljati, da lahko črpajo evropska sredstva, namesto, da bi resorno ministrstvo program že zdavnaj umestilo v sistem. Pri vsaki izvedbi PUM-a je narejena evalvacija, nihče ni bil toliko evalviran, nobeden vrtec, noben program v srednji šoli. In zmeraj so evalvacije vrhunske, polovica mladih se vrne v šolo (kar je temeljni cilj PUM-a,) četrtnina pa se zaposli in mnogi med njimi istočasno nadaljuje tudi šolanje. Program je dober in LU Radovljico kot izvajalca odlikuje kakovost. Mentorji so zaposleni petnajst let, ni mogoče več razmišljati o projektni zaposlitvi. Kot izvajalec PUM-a je LU v javnem sistemu, kot vsaka šola, samo da LU ni financirana kot del javnega sistema. To je velik problem.

Ravnanje države, ki v 15 letih ni uspela javno veljavnega programa PUM umestiti v stabilen sistem financiranja, je nesprejemljivo. Prav tako odločitev Ministrstva za delo, družino, enake možnosti in socialne zadeve o oblikovanju novega programa za mlade (tim. PUMO), ki zgodaj opuščajo šolanje, ki nima javne veljave. Slednje omogoča sklepanje, da za nacionalno izobraževalno politiko program PUM ni vreden podpore, kljub nespornim odlikam in dobri rezultatom.

4. Primer slabe prakse. LU so v sistemu vzgoje in izobraževanja edini javni zavodi, katerih dejavnost (z izjemo osnovnošolskega izobraževanja odraslih kot ustavne kategorije) nima zagotovljenih stabilnih sistemskih virov. Sredstva za svojo dejavnost pridobivajo na javnih razpisih, praviloma le na področju izobraževanja, kjer pa merila omogočajo izbiro izključno po kriteriju cene, na glede na kakovost ali vpetost prijavitelja v lokalno okolje. Če na državni ravni ne bo pravočasno uzakonjenja javna mreža ljudskih univerz, je lahko posledica to, da bo ostalo področje IO brez specializirane mreže izvajalcev in bo področje prepuščeno zasebnim interesom, ki se razlikujejo od javnega interesa, določenega v ReNPIO 2013-2020 (Krško, Radovljica).

V Krškem je LU zaradi neurejenega sistema financiranja v slabem položaju, podpora občine, brez systemske ureditve na ravni države, je le kratkoročno gašenje požara. Zelo

močno vlogo na področju IO opravljajo javni zavodi na drugih področjih: Valvazorjeva knjižnica, Kulturni dom, Mestni muzej; teh zavodov podžupanja ne «rangira». Z vsakim se v občini dogovorijo za letni program. Ima pa LU težave zaradi premajhnega števila zaposlenih, v bistvu so le trije in težko je pričakovati, da bodo lahko prevzemali dovolj projektov za preživetje. Podpora občine je premalo, brez stabilne državen podpore LU ne bo preživela.

Druga skupina vprašanj

Zakon o izobraževanju določa, da občine lahko sprejmejo letni program izobraževanja odrasli (v nadaljevanju LPIO³). V tej skupini so župani odgovarjali na vprašanje, ali bi bili pripravljeni sprejeti občinski LPIO, ali LPIO v sodelovanju z drugimi občinami.

5. Vprašanje Ali ste pripravljeni sprejeti občinski ali medobčinski LPIO

Mestni svet MO Ljubljana je sprejel Strategijo razvoja vzgoje in izobraževanja v MOL za obdobje 2009-2019, ki vključuje izobraževanja v celoti, od vrtcev, osnovnega šolstva, tudi IO.

5. Primer dobre prakse. Strategija razvoja vzgoje in izobraževanja v MOL za obdobje 2009- 2019 vključuje v strateške razvojne cilje tudi za izobraževanje odraslih, kot dejavnosti, ki zagotavlja posameznikom »široko paleto možnosti, da svoje znanje in spretnosti kontinuirano razvijajo in nadgrajujejo«. Izobraževanje odraslih opredeljuje kot »komplementarni del sistema izobraževanja otrok n mladine in omogoča realizacijo pravice do izobraževanja kot temeljne človekove pravice. Ta pravica predpostavlja obstoj in možnosti za vključevanje v organizirano učenje vse življenje, zagotavljanje le te pa je naloga tako države kot lokalne skupnosti« (Strateija: str. 8-9). V posebnem poglavju Strategija določa cilje, ukrepe in rešitve na področju izobraževanja odraslih (več na <http://www.ljubljana.si/si/zivljenje-v-ljubljani/v-srediscu/274/detail.html>).

Javni zavod Cene Štupar je zadolžen za uresničevanje strategije izobraževanja odraslih, sodelujejo pa tudi nevladne organizacije in Univerza za tretje življenjsko obdobje. Od leta 2010 naprej pripravlja MO Ljubljana letni načrt izobraževanja odraslih (letnega načrta nismo našli na spletni strani MOL).

Župan Radovljice ocenjuje, da ne bi bil problem v občinskem svetu Radovljice sprejeti občinskega LPIO ali medobčinskega z občinami, s katerimi že dobro sodelujejo na področju izobraževanja odraslih, ne bi pa šlo na regijski ravni (18 občin). V primeru, da bi se odločali za medobčinski LPIO, bi bilo potrebno najprej urediti izpolnjevanje ustanoviteljskih obveznosti vseh občin do LU Radovljica, kar pomeni tudi številu

³ Nekaj občin je v evalvacijski študiji IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V LOKALNI SKUPNOSTI, ACS, november, 2011 poročalo, da sprejemajo LPIO.

prebivalcev sorazmerno sofinanciranje izobraževalnih programov. Na načelni ravni se občine to dogovorijo, pri odločanju o proračunskih postavkah pa za izobraževalne programe LU, v katere se vključujejo tudi občani drugih občin, zmanjka denarja. Prednost medobčinskega LPIO bi bila v tem, da bi občinski sveti vseh sodelujočih občin prevzeli tudi finančne obveznosti za uresničevanje medobčinskega LPIO.

Po mnenju podžupanje sprejem LPIO v občini Krško ne bi bil dobra rešitev za področje izobraževanja odraslih, niti za LU Krško. Sosednje občine v regiji (Sevnica, Brežice) imajo svoje močne javne zavode, zavod za kulturo, šport itn., ki imajo tudi močno razvito izobraževanje odraslih. Na povabilo občine Krško, da bi sofinancirali LU v Krškem, se sosednje občine niso odzvale in to kljub temu, da je LU Krško s svojimi izobraževalnimi programi, financiranimi iz državnih ali EU sredstev, pokrivala v preteklosti tudi ostale občine v regiji. Poleg tega obstaja še en razlog, zakaj je kot letni program za izobraževanje odraslih sprejet samo program ljudske univerze. Če bi sprejeli občinski LPIO, bi dali na skupni imenovalac vse izobraževalne programe in dejavnosti v občini. Ob tem bi se takoj pojavila vprašanja, zakaj toliko podobnih programov v različnih organizacijah in predlogi po ukinjanju ali združevanju zavodov v en sam zavod. Zato bodo tudi v bodoče sprejemali le letni program LU s ciljem, da jo ohranjajo pri življenju. Brez systemske ureditve javne mreže IO na državni ravni pa tega dolgoročne verjetno občina ne bo zmogla.

Tretja skupina vprašanj

IO je v večini občin umeščeno v odbore negospodarstvo, družbene dejavnosti in druga stalna telesa občinskih svetov (npr. svet za izobraževanje, kulturo in šport).

5. vprašanje Ali ste pripravljeni vpeljati nove oblike organiziranosti za področje IO?

Župani so odgovarjali na vprašanja, ali bi z drugačno organiziranostjo izboljšali položaj in razvojne možnosti IO. Povedali so svoja stališča o vseh treh ponujenih možnostih organiziranosti: o medobčinskem (regionalnem) svetu za razvoj IO, o lokalnem odboru za IO in o posvetovalnem telesu župana za razvoj IO.

Občinska raven

V Radovljici imajo stalna delovna telesa, ki profesionalno delujejo. Obravnave o izobraževanju odraslih so možne in umestne v odboru za šolstvu. Posvetovalno telo deluje samo za določeno obdobje kot neobvezno telo in po županovem mnenju ne bi imelo takšnega pomena. Je pa še vseeno bolj primerno kot pa medobčinsko telo.

V Ljubljani so zelo jasna navodila – sodelovanje poteka v Združenju mestnih občin Slovenije (ZMOS), kjer se je javni zavod Cene Štupar že predstavil. Aktualne tematike uvrstijo na dnevne rede ZMOS, trenutno ni nobene potrebe po novih telesih.

V Krškem je izobraževanje umeščeno v odbor za družbene dejavnosti in svetniki, glede na prepoznavnost IO, ne bi podprli posebnega odbora za izobraževanje odraslih.

6. Vprašanje ali bi potrebovali strokovno podporo in za kaj

Dodatne pomoči strokovnjakov v Ljubljani ne potrebujejo, ker je v mestu koncentracija ekspertov in že z izbranimi dobro sodelujejo. Župan Radovljice močno ceni sodelavce na področju izobraževanja odraslih, zelo dobro sodeluje s strokovnjaki v LUR in na njihove dobre pobude se občina hitro odzove.

Strokovna podpora je po mnenju podžupanje Krškega vedno dobrodošla. Strokovno podporo zagotavljajo poleg LUK še knjižnica in nevladne organizacije, ki ponujajo številne izobraževalne programe za odrasle, kot npr. društva upokojencev. Župan dobiva preko njih vpogled v potrebe in želje ljudi, kar je za dobro delovanje občine zelo pomembno.

7. Župani so ob koncu fokusne razprave dali predlagali še dvoje

Predloga

5. *Današnja in podobne razprave so dobrodošle, vendar bi morali v bodoče nanje povabiti tudi predstavnika Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Seznanili ste nas s tem, da boste naše predloge posredovali na ministrstva in da bomo imeli neposredno priložnost dialoga z ministrstvi na nacionalnem posvetu, vseeno pa menim, da bi bilo prav, da bi bil predstavnik tudi danes z nami. Možnosti za dialoga o izobraževanju odraslih med občino in državo bi moralo biti čim več (Radovljica).*
6. *ADS naj uporabi vse strokovne vzvode zato, da se takoj uredi sistem financiranja javno veljavnega programa PUM, dokler ne bo uzakonjeno financiranje javne mreže LU. Direktorica LU Radovljica je še poudarila, da so v 15 letne izvajanju programa PUM vključevali tudi vse elemente iz novega programa PUMO; ki pa nima statusa javno veljavnega programa.*

Gradivo pripravila Olga Drofenik v sodelovanju z Ido Srebotnik in Špelo Močilnikar

Uporabljene kratice:

ADS Andragoško društvo Slovenije

IO izobraževanje odraslih

LPIO letni program izobraževanja odraslih

LU – ljudska univerza;

LUK ljudska univerza Krško

LUR ljudska univerza Radovljica

MOL – Mestna občina Ljubljana

NPK- nacionalne poklicne kvalifikacije

NVO nevladne organizacije
OU- občinska uprava;
PUM Projektno učenje za mlajše odrasle
ZUJF – Zakon o uravnoteženju javnih financ
